

Dosarul nr. 2ra-1351/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Buiucani (jud. C. Valah)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, A. Danilov, I. Muruianu)

ÎNCHEIERE

17 iulie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Nicolae Craiu

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de
Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Vasili Diacon
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Generale a
Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite
ale organului de urmărire penală și procuraturii

împotriva deciziei din 7 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care
au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și
Procuratura Generală a Republicii Moldova și menținută hotărârea din 4 octombrie
2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, prin care acțiunea a fost admisă
parțial

constată:

La 15 februarie 2018, Vasili Diacon a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al RM și Procuraturii Generale a RM cu privire la
repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală
și procuraturii.

În motivarea acțiunii a invocat că la 20 august 2015, a fost reținut de către
procuror în secția exercitare a urmăririi penale în cauze de criminalitate organizată
și excepționale a Procuraturii Generale a RM, Denis Rotaru pe o perioada de 72 de
ore.

Din data de 23 august 2015 până la 9 septembrie 2015, s-a aflat în arest
preventiv în baza încheierii judecătorului de instrucție a Judecătoriei Centru
mun. Chișinău nr. 14-352/15 din 23 august 2015 și mandatului de arestare nr. 14-
352/15 din 23 august 2015.

A precizat că din data de 23 august 2015 până la 15 septembrie 2015, a fost în calitate de învinuit în comiterea omorului.

Acțiunile organului de urmărire penală (procurorului) le consideră ilicite, deoarece chiar de la bun început s-a constatat că învinuirea adusă a fost bazată pe presupuneri, dar nu pe probe.

A accentuat că și după eliberarea sa din arest, a avut mult de suferit, fiind nevoit să înfrunte etichetarea și neîncrederea celor din jur.

Ordonanța procurorului privind scoaterea de sub urmărire penală a fost adoptată la 15 septembrie 2015, dar nimeni din procurori, până în prezent, nu i-a adus scuze oficiale în numele statului așa cum este stipulat în art. 12 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Din aceste considerente, Procuratura Generală a RM urmează să fie obligată să-i aducă scuze oficiale scrise în numele statului pentru reținerea și percheziția ilegale, tragerea ilegală la răspunderea penală și aplicarea ilegală a măsurii preventive.

Cu referire la prejudiciul material cauzat, a menționat că acesta se constituie din salariul și sporurile neprimite pe durata aflării în arest, pentru perioada 20 august 2015 - 9 septembrie 2015 în sumă de 2612,01 de lei.

Pentru apărarea drepturilor și intereselor lui, concubina sa, în prezent soția Oxana Bondari a încheiat contractul cu avocatul și i-a achitat pentru asistența juridică în casa Biroului asociat de avocați „Lex - Consulting”, prin bon de plată seria EN nr. 409965 din 1 septembrie 2015, suma de 10000 de lei.

Cuantumul prejudiciului moral este influențat în mare parte de suferințele morale pe care le-a suportat pe parcursul aflării sub arestul preventiv și sub urmărire penală.

A remarcat că dânsul și familia sa s-au aflat în stare permanentă de stres psihologic, fapt determinat de gravitatea învinuirii aduse, rezonanței în societate, aflării nelegitime în arest, factori ce au adus la îmbolnăvirea sa și anume, XXXXX.

A precizat că a fost învinuit de organele de urmărire penală în comiterea omorului, în așa mod, a fost fără temeii intimidat în pofida scopului procesului penal.

Totodată, s-a aflat ilegal sub măsura preventivă în formă de arest preventiv.

A obiectat că nici procurorul care a condus urmărirea penală, nici procurorul ierarhic superior nu i-au adus scuze oficiale în numele statului pentru supunerea neîntemeiată a urmăririi penale.

Faptele enumerate mai sus i-au cauzat profunde chinurile sufletești, i-au produs sentimente de neîncredere în justiție, dezamăgindu-se în echitatea ei.

Urmările suferințelor suportate și umilite le-a resimt în continuare, ele nu pot fi înlăturate sau neglijate, acestea ar putea fi doar atenuate printr-o compensație bănească corespunzătoare.

Sentimentul de suspans, neîncrederea în ziua de mâine au agravat și mai mult situația, deoarece în legătură cu situația indicată, au avut de suferit și soția sa, alte rudele și prietenii.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 6 paragraful 1, art. 14 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 1 din Primul protocol adițional la Convenție din 20 martie 1952, art. 53 din Constituția RM, art. 1405 alin. (1), 1422, 1423 Cod civil, art. 3, 5-7, 10-12 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 85, 96, 166, 167 CPC.

A solicitat admiterea acțiunii, obligarea Procuraturii Generale a RM să-i aducă scuze oficiale scrise în numele statului pentru reținerea și percheziția ilegală, tragerea lui ilegală la răspundere penală și aplicarea ilegală a măsurii preventive, încasarea de la Statul Republica Moldova, prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui a prejudiciului material cauzat legat de pierderea salariului pentru perioada reținerii și arestului preventiv, a cheltuielilor pentru asistență juridică în cadrul dosarului penal în mărime de 12612,01 de lei, încasarea prejudiciului moral cauzat în mărime de 50000 de lei, precum și a cheltuielilor de asistență juridică a avocatului pentru întocmirea prezentei cereri de chemare în judecată în mărime de 1500 de lei.

Prin hotărârea din 4 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani, a fost admisă acțiunea parțial.

A fost încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Vasili Diacon prejudiciul material în mărime de 12612,01 de lei, constituit din salariul neîncasat în perioada reținerii și arestului preventiv, inclusiv cheltuielile de asistență juridică suportate la urmărirea penală, prejudiciul moral în mărime de 20000 de lei și cheltuielile de asistență juridică suportate în prezenta cauză civilă în mărime de 1500 de lei, iar în total suma de 34112,01 de lei.

A fost obligată Procuratura Generală a RM să aducă scuze oficiale în numele statului pentru percheziția, reținerea, învinuirea și arestul preventiv aplicate în privința lui Vasili Diacon.

În rest, a fost respinsă ca neîntemeiată pretenția cu privire la încasarea prejudiciului moral în mărimea solicitată.

Prin decizia din 7 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și menținută hotărârea primei instanțe.

Pentru a decide astfel, instanțele de judecată ierarhic inferioare au constatat că din actele pricinii a fost confirmat faptul că Vasili Diacon nu a comis infracțiunea, fiind tras ilegal la răspundere penală.

Instanțele de judecată au reținut că Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 nu instituie o condiție specială privind existența unui act judiciar separat, prin care să fie declarate ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, or, însăși ordonanța de scoatere de sub urmărire penală este unica dovadă legală suficientă

care denotă tragerea ilegală a persoanei la răspundere penală cu reabilitarea acesteia.

La 18 mai 2019, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei din 7 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o neîntemeiată și pasibilă casării.

A învederat că în privința intimatului a fost emisă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, iar reieșind din prevederile art. 50 Cod penal, în astfel de situații nu poate fi invocat că persoana a fost trasă la răspundere penală.

Astfel, soluția instanței de apel este neîntemeiată, în condițiile în care intimatul nu a fost tras la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statutul de condamnat, fiind doar în calitate de învinuit/inculpat de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

La fel, în privința lui Vasile Diacon nici nu a fost emisă o sentință definitivă de condamnare.

A obiectat că în prezenta cauză nu sunt întrunite prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, or, pentru a fi în prezența unei acțiuni civile întemeiate nu este suficient de a fi întrunite doar prevederile art. 6 din legea menționată, dar și prevederile art. 3 alin. (1).

Așadar, reieșind din prevederile art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, instanța de apel urma să respingă prezenta acțiune civilă ca fiind neîntemeiată, deoarece nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

A conchis că instanța de apel a analizat arbitrar poziția participanților la proces și a evitat aprecierea argumentului reprezentantului Ministerului Justiției al RM privitor la faptul că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept, fără a indica expres care anume act normativ justifică răspunderea statului.

Totodată, instanța de apel nu a luat în considerare prevederile pct. 14 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 8 din 24 decembrie 2012, care prevede că examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestarea, nu ține de competența instanței civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale.

Iar prezentul litigiu de judecată este cu caracter civil și nu ține de competența instanței de judecată de a se expune pe marginea acestui aspect.

În cea ce privește aplicarea în privința intimatului a măsurilor procesuale, a reținut că aceste măsuri procesuale sunt prevăzute de legislația procesual penală și care urmau a fi aplicate pentru cazul de infracțiune săvârșirea căreia îi era imputată intimatului, aplicarea acestor măsuri fiind necesare într-o societate democratică și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul

desfășurării lor și în astfel de situații nu există nici temei legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu.

La emiterea deciziei recurate, instanța de apel nu a luat în considerare nici Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 23 privind unele aspecte ale încasării cheltuielilor de asistență juridică, precum și practica Curții Europene, care statuează că la aprecierea cheltuielilor pentru asistență juridică urmează a fi constatat faptul dacă acestea au fost necesare, realmente angajate și rezonabile în cuantum.

A precizat că prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important ca instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei reparații, aceasta să nu fie teoretică și iluzorie.

În această ordine de idei, a considerat că prima instanță nejustificat, exagerat și neîntemeiat a dispus încasarea sumei de 20000 de lei cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul lui Vasili Diacon.

Cu referire la sumele de 34112,01 de lei, 1500 de lei și 300 de lei, a conchis că la aprecierea costurilor și cheltuielilor judiciare prima instanță urmează să se conformeze celor două principii de bază și anume, costurile și cheltuielile urmează a fi în modul corespunzător probate și cheltuielile trebuie să fie rezonabile ca cuantum (în special în materia de tarife percepute pentru onorariile avocaților) și necesare pentru proceduri în speță.

La 25 iunie 2019, prin intermediul Oficiului Poștal, Procuratura Generală a RM a depus referință la recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, solicitând admiterea cererii de recurs depusă de Ministerul Justiției al RM.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților prin intermediul Oficiului Poștal, la 18 martie 2019, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire (f. d. 170), fiind recepționată la 21 martie 2019, ceea ce se atestă prin ștampila aplicată pe scrisoare de însoțire a deciziei recurate, copia căreia este anexată la cererea de recurs (f. d. 179).

Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 18 mai 2019 în termenul legal.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al RM, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate

sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Distinct de aceste constatări, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII CPC, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) CPC, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul declarat de Ministerul Justiției al RM urmează a fi considerat ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 7 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Svetlana Filincova

Nicolae Craiu